24.10.2023 POL-2023-144074

Eduskunnan hallintovaliokunta

Keskusrikospoliisin lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle asiassa U 48/2023 vp, Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi korruption torjumiseksi.

Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Keskusrikospoliisilta kirjallista ja suullista asiantuntijalausuntoa asiassa U 48/2023 vp/ Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi korruption torjumiseksi.

Direktiiviehdotuksessa todetaan, että korruptio on monin tavoin haitallista yksittäisille kansalaisille ja koko yhteiskunnalle. Korruptiolla on vakavia seurauksia, jotka hidastavat taloudellista kehitystä ja heikentävät demokratiaa, ihmisoikeuksien toteutumista, kilpailukykyä ja sisämarkkinoiden toimintaa. Myös oikeusvaltion uskottavuus heikkenee, jos korruptiota ei pyritä tehokkaasti ehkäisemään.

Ehdotuksen tavoitteena on varmistaa, että kaikki tahallisen korruption muodot kriminalisoidaan kaikissa jäsenvaltioissa, että myös oikeushenkilöt voidaan saattaa vastuuseen näistä rikoksista ja että rikoksista määrätään tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia.

Keskusrikospoliisin lausunto

Korruption tunnistamiseksi, torjumiseksi ja väärinkäytösten selvittämiseksi direktiiviehdotuksessa on käsitelty korruptioon liittyviä määritelmiä, ennalta ehkäisyä, vastuuviranomaisia, koulutusta, rikosoikeudellista sääntelyä sekä resursseja.

Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä ehdotettuja toimenpiteitä korruption ennalta ehkäisemiseksi ja rajat ylittävän yhteistyön helpottamiseksi YK:n korruption vastaisen yleissopimuksen (UNCAC) edellyttämällä tavalla.

Direktiiviehdotuksen 1 artiklassa vahvistetaan vähimmäissäännöt, jotka koskevat korruptiorikosten määrittelyä ja niihin liittyviä seuraamuksia sekä toimenpiteet korruption tehokkaammaksi ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Direktiiviehdotuksen 2 artiklassa käsitellään esitutkinnan kannalta tärkeitä määritelmiä, joilla on merkitystä kansainvälisissä korruptiotutkinnoissa.

Ehdotuksen 3 artiklassa korostetaan korruption ennalta ehkäisyä. Tutkimusten mukaan Suomessa korruptio on tyypillisesti piilorikollisuutta ja toimijoiden keskinäiseen tuntemiseen perustuvaa toimintaa. Tietoisuuden lisääminen korruption torjunnasta koulutus- ja tutkimusohjelmien avulla on kannatettavaa, jolloin torjuntaa voidaan kohdentaa riskisektoreihin ja säästää resursseja. Suomessa jo oleva poikkihallinnollinen sekä poliisin sisäinen verkostomalli tukee tätä tavoitetta ja sitä tulee edelleen kehittää.

Keskusrikospoliisi kiinnittää erityistä huomiota artiklaan 4, jossa säädettäisiin korruptiontorjuntaan erikoistuneista elimistä tai organisaatioista sekä artiklaan 5, jossa säädettäisiin näihin liittyvistä resursseista. Suomessa korruptiontorjunta perustuu nykyisin olemassa olevien resurssien hyödyntämiseen verkostotoimintamallissa. Direktiivin 4 ja 5 artikloissa kuitenkin esitetään riippumattomien elinten tai organisaatioiden perustamisesta, joilla tulisi olla riittävät henkilöstö-, taloudelliset, tekniset ja teknologiset resurssit. Toisin kuin U-kirjelmän taloudelliset vaikutukset -kappaleessa (6.2) todetaan, Keskusrikospoliisin käsityksen mukaan nämä uudenlaiset velvoitteet tulisivat aiheuttamaan merkittäviä kustannusvaikutuksia. Erillisten toimintojen perustamisen sijaan Keskusrikospoliisi katsoo, että korruption torjunta tulisi olla jatkossakin osana poliisin yleistä rikostorjuntaa normaalien yksiköiden puitteissa. Toiminnallisesti ei ole järkevää erillistoimintojen perustaminen ottaen huomioon tiedonhankintakeinot rikostorjunnassa ja siihen tarvittava muu tuki.

Ehdotuksen 10 artikla koskee vaikutusvallan kauppaamisen säätämistä rangaistavaksi. Vaikutusvallan kauppaamisrikos on puuttunut Suomen rikoslaista ja Keskusrikospoliisi on antanut aikaisemmin lausunnon tätä koskevasta lakiluonnoksesta. Rajat ylittävän korruptiorikollisuuden ja kansainväliseen liiketoimintaan liittyvän korruptiorikollisuuden torjunnassa on tullut usein ilmi tarve kriminalisoida vaikutusvallan kauppaaminen.

Ehdotuksen 13 artiklassa säädettäisiin korruptiorikoksilla vaurastumisen torjunnasta. U-kirjelmässä puhutaan rahanpesun torjunnasta ja itsepesun kriminalisoinneista. Keskusrikospoliisi kiinnittää huomiota siihen, että rahanpesun sijaan käytännössä kyseeseen tulisi useimmiten yleinen rikoshyödyn poisottaminen. Direktiivissä tulisi yhdenmukaisesti määritellä se, mitä korruptiorikosten rikoshyödyllä tarkoitetaan. Nykyisin Suomessa lahjus voidaan ottaa pois vain lahjotulta, mutta esimerkiksi lahjojan epäasiallisin keinoin hankkimaa urakkaa tai sen arvoa ei voida ottaa huomioon.

Ehdotuksen 26 artiklassa esitetään, että jäsenvaltiot keräävät tilastotietoja seuratakseen korruptiotorjuntajärjestelmiensä tehokkuutta. Piilorikollisuudesta johtuen korruptiontorjunnan seurannan ja mittariston kehittäminen on kannatettavaa.

Komission esityksen mukaan korruption kansainvälisen ulottuvuuden vuoksi Euroopan unionin toimet tuottavat lisäarvoa lähentämällä edelleen jäsenvaltioiden rikoslainsäädäntöjä, millä osaltaan varmistetaan jäsenvaltioiden yhtenäiset toiminta edellytykset sekä koordinointi. Keskusrikospoliisi pitää tätä

näkemystä kannatettavana kehitettäessä korruptiontorjuntaa Euroopan unionissa ja Suomessa.

Keskusrikospoliisin päällikkö,
poliisineuvos Robin Lardot

Rikoskomisario Kimmo Silventoinen

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi Poliisihallitus